

Отримано: 6 лютого 2014 р.

Прорецензовано: 27 лютого 2014 р.

Прийнято до друку: 1 березня 2014 р.

e-mail: juliaklu2004@yahoo.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4265-6246>

DOI: 10.25264/2519-2558-2024-21(89)-182-185

Гурмак Ю. М. Інноваційні технології у процесі навчання та формування комунікативних компетентностей у студентів гуманітарних спеціальностей. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 21(89). С. 182–185.

УДК: 378:004.9

Гурмак Юлія Михайлівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Інноваційні технології в освіті з гуманітарних дисциплін дають змогу регулювати колективну діяльність і спрямовувати її в потрібне русло. Стереотипи колективної свідомості впливають на звичайний спосіб життя, призводять до хворобливих явищ і перешкоджають оновленню всіх видів освіти. Причина небажання людей сприймати інновації в сучасній освіті криється в блокуванні життєво важливих потреб у комфорті, безпеці, самоствердженні. Інноваційна поведінка не означає пристосування, вона передбачає формування власної індивідуальності та саморозвиток. Викладач повинен розуміти, що новаторська освіта – це спосіб виховання особистості, для якої не підходять «готові шаблони», але необхідне постійне підвищення свого інтелектуального рівня. Викладач повинен позбутися «комплексів», психологічних бар'єрів, має бути готовим до повноцінної участі в інноваційних перетвореннях. Одним із завдань сучасної гуманітарної освіти є розкриття потенціалу всіх учасників педагогічного процесу та надання їм можливостей для прояву творчих здібностей. Вирішення цих завдань можливе лише за умови реалізації варіативності освітніх підходів, у зв'язку з чим різні інноваційні типи та освітні заклади потребують глибокого наукового та практичного осмислення.

Ключові слова: Цифрове покоління, електронне навчання, гуманітарні науки, інформаційно-комунікаційні технології, інноваційне навчання, сучасна система освіти, онлайн.

Yuliya Gurmak,
PhD of Philological Sciences, Associate Professor,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING AND FORMING COMMUNICATIVE COMPETENCES IN STUDENTS OF HUMANITIES

Innovative technologies in humanities education make it possible to regulate collective activity and direct it in the right direction. Stereotypes of the collective consciousness affect the usual way of life, lead to painful phenomena and impede the renewal of all types of education. The reason for people's reluctance to accept innovations in modern education lies in the blocking of vital needs for comfort, security, and self-affirmation. Innovative behaviour does not mean adaptation, it involves the formation of one's own individuality and self-development. A teacher should understand that innovative education is a way of educating a personality that does not use «ready-made templates» but needs to constantly improve its intellectual level. The teacher must get rid of «complexes» and psychological barriers, and be ready to fully participate in innovative transformations. One of the tasks of modern humanities education is to unlock the potential of all participants in the teaching process and provide them with opportunities to show their creative abilities. The solution to these problems is possible only if the variability of educational approaches is implemented, and therefore various innovative types and educational institutions require deep scientific and practical understanding.

Keywords: Digital generation, e-learning, humanities, information and communication technologies, innovative learning, modern education system, online.

Постановка проблеми. Для сучасної системи освіти характерним є суттєве протиріччя між поколінням викладачів та студентів (Yatsyshyn et al., 2022) часто зумовлене розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Сучасних студентів вважають «цифровим поколінням» і «вихідцями з цифрового світу». Молодь стрімко рухається вперед, швидко засвоює величезні інформаційні потоки та опановує численні пристрої, що забезпечують інформаційно-комунікаційні технології. З іншого боку, старше покоління змушене постійно перенавчатися та адаптуватися до радикально змінених умов праці та життя. Тенденції розвитку суспільства показують, що в сучасному світі успішною людиною є та, яка вміє швидко знаходити необхідну інформацію та ефективно застосовувати її для вирішення різноманітних завдань. У зв'язку з цим актуалізуються нові навчальні програми – масові відкриті онлайн-курси та освітні платформи, які є як національними, так і глобальними.

Актуальність теми. В останні роки інноваційна проблематика міцно закріпилася в різних галузях наукового знання (Bakhmat et al., 2022), зокрема і у сфері гуманітарних наук. Однак питання про співвідношення інновацій і традицій та їх роль у конкретних видах діяльності та соціальних інститутах, зокрема в системі освіти, залишається актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щоб заглибитися у вивчення цієї проблеми, необхідно проаналізувати саме поняття інновації. Слово «інновація» з'явилося в латинській мові в середині 17 ст. Воно означає входження нового в певну сферу, імплантацію в неї та породження цілої низки змін. Це означає, що інновація – це, з одного боку, процес нововведення, впровадження та реалізації. А з іншого – це діяльність з перетворення інновації на певну соціальну практику, а не на об'єкт (Fischer et al., 2020).

В останньому виданні «Посібника Фраскати», яке побачило світ у 2007 році, інновація визначається як «результат інноваційної діяльності, втілений у новому або вдосконаленому продукті, впровадженому на ринку, новому або вдосконаленому

технологічному процесі, що використовується на практиці, або новому підході до соціальних послуг» (Dignum, 2021). Керуючись цими визначеннями, педагогічна інновація – це нововведення, що вноситься в освітній процес і стосується його організації, змісту та засобів (методів) навчання. Саме тому часто, говорячи про освіту, вважають за необхідність запровадження комплексу організаційних, педагогічних, технічних і методичних інновацій (Гурмак, 2023).

Під традицією розуміють певні духовні або ментальні утворення (ідеї, погляди, смаки, звичаї, цінності), які передаються з покоління в покоління і які успадковуються від попередніх поколінь, а також усталений порядок у поведінці та повсякденному житті (Fischer et al., 2023).

Інновації не виникають самі по собі, вони є результатом наукових досліджень, передового досвіду окремих педагогів і цілих колективів. Цей процес не може бути стихійним і потребує управління. Стосовно педагогічного процесу інновація означає внесення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання та виховання, організацію спільної діяльності вчителя і учня з метою підвищення їх ефективності (Yatsyshyn et al., 2022).

В освітніх системах, що розвиваються, інноваційні процеси реалізуються за такими напрямками: формування нового змісту освіти, розробка та впровадження нових педагогічних технологій, створення нових типів навчальних закладів (Higgins & Boone, 2020). Крім того, педагогічні колективи низьких навчальних закладів займаються впровадженням у практику інновацій, які вже стали історією педагогічної думки – наприклад, альтернативні освітні системи початку ХХ століття М. Монтесорі, Р. Штайнера. Наразі в гуманітарній освіті використовуються різні педагогічні інновації. Це залежить, насамперед, від традицій і статусу навчального закладу.

Мета статті, постановка завдання. Методологічною основою статті є інституційний, діяльнісний та процесуальний підходи, завдяки яким освіта розглядається як інститут відтворення і трансляції культури, що характеризується використанням традиційних та інноваційних засобів навчання і виховання (Cerratto-Pargman & McGrath, 2021; Erstad et al., 2021; Yatsyshyn et al., 2022). Мета дослідження – визначити місце і роль традицій та інновацій в освітньому процесі серед гуманітарних дисциплін сучасної вищої школи, проаналізувавши вітчизняний та іноземний досвід її роботи з використанням матеріалів досліджень філософів, педагогів, управлінців, практиків.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі порівняльного аналізу методів і форм навчання, що використовуються в різних сучасних системах освіти (Bayne, 2015), визначено найбільш популярні з них, зокрема комп'ютерні технології. Крім того, історичний підхід до аналізу розвитку процесів навчання з використанням комп'ютерних технологій дозволив виділити кілька етапів, що характеризуються якісними змінами у формах і методах електронної освіти. Також змінилися і функції учасників освітнього процесу – викладача і студента. Вчитель перестає бути монополієм носієм і транслятором знань, він стає навігатором у величезному океані знань та інформації, помічником у побудові освітньої траєкторії своїх учнів, їх самовизначенні, виборі програми та методів навчання. Викладач стає одним з головних консультантів у формуванні навичок роботи з інформацією, її пошуку та систематизації (Yatsyshyn et al., 2023).

Що таке «інноваційна освіта» сьогодні? Це комплекс з трьох взаємопов'язаних компонентів:

1. Сучасний контент, який передається студентам, передбачає не просто засвоєння предметних знань, а розвиток компетенцій, адекватних сучасній діловій практиці. Тому цей зміст повинен бути добре структурований і представлений в мультимедійних навчальних матеріалах, що передаються за допомогою сучасних засобів комунікації.
2. Сучасні методи навчання – це активні методи розвитку компетенцій, засновані на взаємодії та залученні студентів до процесу навчання, а не лише на пасивному сприйнятті матеріалу.
3. Сучасна навчальна інфраструктура, що включає інформаційну, технологічну, організаційну та комунікаційну складові, дозволяє ефективно використовувати дистанційне навчання (Bayne, 2015; Fischer et al., 2020).

На даний момент можна виділити наступні найбільш характерні інноваційні технології, які застосовуються в освіті:

• *Впровадження ІКТ у зміст навчально-виховного процесу* передбачає інтеграцію різних предметних галузей у межах інформатики (Hillman et al., 2020). Тому важливо усвідомити діючий тренд процесу інформатизації: від освоєння учнями початкових відомостей про інформатику до використання комп'ютерних програмних засобів при вивченні загальноосвітніх предметів і далі до насичення структури і змісту освіти елементами інформатики. В результаті в методичній системі з'являються нові інформаційні технології, а випускники навчальних закладів готуються до освоєння нових інформаційних технологій у своїй майбутній роботі. Цей напрямок реалізується через включення до навчальних планів нових предметів, спрямованих на вивчення інформатики та ІКТ. Досвід використання ІКТ показав, що:

- інформаційне середовище навчального закладу, яке включає різні форми дистанційної освіти, значно підвищує мотивацію студентів до вивчення предметних дисциплін, особливо з використанням методу проєктів;
- інформатизація освіти приваблива для студента тим, що знімається психологічна напруга навчального спілкування за рахунок переходу від суб'єктивних відносин «викладач – студент» до максимально об'єктивних відносин «студент – комп'ютер – викладач», підвищується ефективність роботи студентів, зростає частка творчих робіт, розширюються можливості отримання додаткової освіти з предмета в стінах навчального закладу, а також розширюються можливості для самореалізації, здійснюється цілеспрямований вибір професії, престижної роботи;
- інформатизація навчання є привабливою для вчителя, оскільки дозволяє йому підвищити продуктивність своєї праці та підвищує загальну інформаційну культуру вчителя (Kay & Kibble, 2016).

• *Особистісно-орієнтовані технології у викладанні предмета* ставлять особистість учня в центр всієї освітньої системи, забезпечуючи комфортні, безконфліктні та безпечні умови для його розвитку та реалізації його природного потенціалу. Природа людини в цій технології є не тільки предметом, але й пріоритетним об'єктом: вона і є метою освітньої системи, а не засобом до якоїсь абстрактної мети. Це проявляється в розробці для учнів індивідуальних освітніх програм відповідно до їхніх здібностей, можливостей і потреб (Oseredchuk et al., 2022).

• *Інформаційно-аналітичний супровід освітнього процесу та управління якістю навчання студентів* дозволяє об'єктивно та неупереджено відстежувати розвиток кожного студента окремо, в класі, паралелі, університеті в цілому протягом певного часу. При певній модифікації вона може стати незамінним інструментом при підготовці класно-узагальнюючого контролю, вивчення стану викладання будь-якого предмета навчального плану, вивчення системи роботи окремого викладача.

• *Моніторинг інтелектуального розвитку.* Аналіз та діагностика якості освіти кожного учня шляхом тестування та побудови динаміки успішності.

• *Виховні технології* – провідний механізм формування сучасного студента. Тому вони є невід’ємним фактором у сучасному освітньому середовищі, який реалізується у вигляді залучення студентів до додаткових форм особистісного розвитку особистості: участь у культурних заходах, присвячених національним традиціям, центрах студентської творчості тощо.

• *Дидактичні технології* як умова розвитку освітнього процесу навчального закладу. Тут можуть бути використані як вже відомі та перевірені методики, так і нові. Це самостійна робота за допомогою підручника, гра, створення та захист проєктів, навчання за допомогою аудіовізуальних технічних засобів, системи «консультант», групові, диференційовані методи навчання – система «мала група» тощо. Зазвичай на практиці використовуються різні комбінації цих методів.

• *Психолого-педагогічний супровід впровадження інноваційних технологій* в освітній процес навчального закладу передбачає науково-педагогічне обґрунтування використання конкретних інновацій, їх аналіз на методичних радах, семінарах, консультаціях з провідними фахівцями в цій галузі (Thomas & Brown, 2011).

Таким чином, досвід сучасної вищої освіти має найповніший арсенал застосування педагогічних інновацій у навчальному процесі. Однак ефективність їх застосування залежить від усталених традицій у навчальному закладі, здатності педагогічного колективу сприймати ці інновації, а також матеріально-технічної бази закладу.

Сьогодні багато педагогів уже використовують сучасні технології та інноваційні методи викладання для досягнення високих результатів навчання. До таких методів належать активні та інтерактивні форми навчання. Активні передбачають активну позицію учня по відношенню до викладача і тих, хто разом з ним здобуває освіту. Під час уроків з їх використанням використовуються підручники, зошити, комп’ютери, тобто індивідуальні засоби навчання. Завдяки інтерактивним методам відбувається практичне засвоєння знань як індивідуально, так і у співпраці з іншими учнями. До них належать: творчі вправи; групові завдання; навчальні, рольові, ділові ігри; уроки-екскурсії; уроки-зустрічі з фахівцями; уроки-спектаклі, створення фільмів, випуск газет; використання відеоматеріалів, інтернету, наочності; розв’язання складних питань і проблем за допомогою методів «дерева рішень» і «мозкового штурму».

Таким чином, інноваційні методи викладання гуманітарних дисциплін сприяють розвитку пізнавального інтересу студентів, вчать їх систематизувати та узагальнювати матеріал, що вивчається, дискутувати та обговорювати. Крім того, осмислюючи та переробляючи отримані знання, студенти отримують навички застосування їх на практиці та набувають комунікативного досвіду (Yatsyshyn et al., 2023). Безперечно, інноваційні методи навчання мають переваги перед традиційними, оскільки сприяють розвитку особистості студента, вчать його самостійності у пізнанні та прийнятті рішень.

Входження цифрових технологій в освітнє середовище доповнює традиційну систему освіти та значно розширює канали передачі знань і культури. Воно зумовлює необхідність використання цифрових технологій в освіті, насамперед у контексті самонавчання на основі онлайн-курсів.

В останні роки онлайн-навчання стало однією з центральних тем обговорення практично на всіх науково-практичних конференціях і форумах, присвячених проблемам освіти. Онлайн-освіта – це освіта, що здобувається на основі електронних ресурсів, які використовуються при їх розробці, просуванні та застосуванні. Конкретними видами електронних ресурсів для онлайн-освіти можуть бути електронні освітні платформи, електронні видання, масові відкриті онлайн-курси тощо, створення яких потребує спеціальної підготовки їх творців.

Ефективність просування ідей (наукових, освітніх) на ринку освіти та науки підвищує конкурентні можливості університету та зміцнює його позиції у вітчизняних та світових рейтингах.

Окрім престижу країни, онлайн-навчання дозволяє економити кошти, залучаючи до освітнього процесу багато людей. В іноземних країнах створення освітніх платформ, як правило, ініціюється університетами та провідними професорами (Coursera, США) або відбувається в результаті об’єднання університету та, як це було в Китаї, Alibaba (китайські онлайн-курси), найбільшої у світі компанії з онлайн-продажів. В іспаномовному світі існує кілька освітніх платформ (Miriađa X., Platzi), але жодна з них не є офіційною платформою онлайн-освіти для окремої країни.

Однак «живе» викладання, засноване на особистому контакті викладача і студента, може бути замінено лише частково (для конкретної дисципліни або модуля). Особистий контакт є основою традиційної системи освіти, яка, формуючись протягом тривалої історії розвитку людства, накопичила значний арсенал педагогічних прийомів та інструментів, які використовуються і сьогодні. Свідомість людини є результатом тривалої еволюції людини та її величезної роботи з перетворення навколишнього світу і самої себе. У ній відображаються особливості побуту, природно-кліматичного середовища, своєрідність сприйняття навколишнього світу, які згодом визначають специфіку створених людиною соціальних інститутів (у тому числі й освіти). В освіті, як найголовнішому інституті відтворення і трансляції культури, традиційні методи і засоби навчання і виховання є винятково стійкими, оскільки вони сформувалися і живуть у процесі безпосередньої взаємодії між учителем і учнем, тобто в реальному людському спілкуванні, яке, швидше за все, буде частково замінено технологіями (Bayne, 2015; Fischer et al., 2023).

Висновки. Отже, інновації в освіті пов’язані з інформатизацією суспільства та технологізацією освітнього процесу. По-перше, вони трансформують засоби і методи навчання, систему комунікації між учасниками освітнього процесу, розширюють канали відтворення і передачі інформації, виключаючи з цих процесів особисту участь людини. Завдяки їм стало можливим дистанційне навчання, використання онлайн-курсів, створення електронних освітніх платформ. Разом з тим, засоби і методи навчання, що ґрунтуються на психофізіологічних процесах людського мислення, таких як сприйняття, розуміння, запам’ятовування та рефлексія, є стабільними. Тому вони необхідні для будь-якої освітньої системи, як традиційної, так і інноваційної.

Однією з головних інновацій у сучасній освіті є електронне навчання, його основні види та форми, які трансформують традиційну систему взаємовідносин між викладачем і студентом. Серед інноваційних інструментів навчання, які розглядаються як нова революція в освіті, є глобальні та національні освітні платформи та масові відкриті онлайн-курси. Електронне навчання – це не хобі, а сучасна реальність всього освітнього процесу. Тому необхідно вже сьогодні подбати про створення міжвузівських центрів оцінки якості електронних навчальних курсів і підготовки викладачів, а також звернути увагу компаній,

що працюють на ринку інформаційних технологій, на необхідність розвитку комплексної інформатизації університетів, створення мережевих освітніх структур.

Поряд з електронними засобами навчання в системі вищої освіти використовуються і традиційні, орієнтовані на особливості мислення та пізнавальної діяльності людини, сформовані попередніми поколіннями. Гармонійне поєднання класичних та інноваційних засобів навчання є основою для забезпечення якісної освіти.

Література:

1. Гурмак, Ю. (2023). Багатовекторність навчальних методів викладання іноземних мов для студентів-філологів у контексті культурного плюралізму. *Scientific and pedagogical internship "Modern methods of teaching philological disciplines in higher education institutions"* : *Internship proceedings*. Wloclawek, Poland, 20-24.
2. Bakhmat, N., Voropayeva, T., Artamoshchenko, V., Kubitskiy, S., & Ivanov, G. (2022). Quality Management in Higher Education in Terms of Sustainable Development. *International Journal for Quality Research*, 16(4), 1107-1120. doi: 10.24874/IJQR16.04-10.
3. Bayne, S. (2015). What's the matter with technology-enhanced learning? *Learning, Media and Technology*, 40/1, 5-20.
4. Cerratto-Pargman, T., & McGrath, C. (2021). Be careful what you wish for! Learning analytics and the emergence of data-driven practices in higher education. *Petersson, S. (Eds.) Digital Human Sciences: New Objects –New Approaches*, Stockholm University Press, Stockholm, 203-226.
5. Dignum, V. (2021) The role and challenges of education for responsible AI. *London Review of Education*, 19(1), 1-11. doi: 10.14324/LRE.19.1.01.
6. Erstad, O., Kjällander, S., & Järvelä, S. (2021). Facing the challenges of 'digital competence' – a Nordic agenda for curriculum development for the 21st century. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 16(2), 77-87.
7. Fischer, G., Lundin, J., & Lindberg, J. O. (2020). Rethinking and reinventing learning, education and collaboration in the digital age – from creating technologies to transforming cultures. *The International Journal of Information and Learning Technology*, 37(5), 241-252.
8. Fischer, G., Lundin, J., & Lindberg, O. J. (2023). The challenge for the digital age: making learning a part of life. *The international journal of information and learning technology*, 40(1), 1-16.
9. Higgins, K., & Boone, R. (2020) Developing a Passion for Learning: An Interview with Dr. David Rose. *Interv. Sch. Clin.*, 57, 67-70.
10. Hillman, T., Rensfeldt, A. B., & Ivarsson, J. (2020). Brave new platforms: a possible future platform for highly decentralized schooling. *Learning, Media and Technology*, 45(1), 7-16.
11. Kay, D., & Kibble, J. (2016). Learning theories 101: Application to everyday teaching and scholarship. *Adv. Physiol. Educ.*, 40, 17-25.
12. Oseredchuk, O., Drachuk, I., Teslenko, V., Ushnevykh, S., Dushechkin, N., Kubitskiy, S., & Chychuk, A. (2022) New Approaches to Quality Monitoring of Higher Education in the Process of Distance Learning. *IJCSNS International Journal Of Computer Science and Network Security*, 22(7), 35-42. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.7.5>
13. Thomas, D., & Brown, J. S. (2011). *A New Culture of Learning: Cultivating the Imagination for a World of Constant Change*. Create Space, Lexington, NY.
14. Yatsyshyn, M., Yatsyshyn, N., Koliada, E., Kondruk, A., Bondarchuk, O., Suprun, M., Semeniuk, A., & Melnychuk, O. (2022). The use of Blended Learning Interactive Technologies in the Educational Process in the Context of European Integration Processes in Ukraine on the Example of Humanitarian Specialities. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 12/2-XXX, 137-140.
15. Yatsyshyn, N., Koliada, E., Lysetska, N., Rohach, O., Kalynovska, I., Cherniak, O., Gurmak, Y. (2023) Developing effective methods and quality standards in teaching foreign languages to university students specialising in humanities. *AD ALTA : Journal Of Interdisciplinary Research*. 13/01-XXXIII, 17-22.

References:

1. Hurmak, Yu. (2023). Bahatovektornist' navchal'nykh metodiv vykladannya inozemnykh mov dlya studentiv-filolohiv u konteksti kul'turnoho plyuralizmu. (The multidirectionality of teaching methods for teaching foreign languages to philology students in the context of cultural pluralism). *Scientific and pedagogical internship "Modern methods of teaching philological disciplines in higher education institutions"* : *Internship proceedings*. Wloclawek, Poland, 20-24.
2. Bakhmat, N., Voropayeva, T., Artamoshchenko, V., Kubitskiy, S., & Ivanov, G. (2022). Quality Management in Higher Education in Terms of Sustainable Development. *International Journal for Quality Research*, 16(4), 1107-1120. doi: 10.24874/IJQR16.04-10.
3. Bayne, S. (2015). What's the matter with technology-enhanced learning? *Learning, Media and Technology*, 40/1, 5-20.
4. Cerratto-Pargman, T., & McGrath, C. (2021). Be careful what you wish for! Learning analytics and the emergence of data-driven practices in higher education. *Petersson, S. (Eds.) Digital Human Sciences: New Objects –New Approaches*, Stockholm University Press, Stockholm, 203-226.
5. Dignum, V. (2021) The role and challenges of education for responsible AI. *London Review of Education*, 19(1), 1-11. doi: 10.14324/LRE.19.1.01.
6. Erstad, O., Kjällander, S., & Järvelä, S. (2021). Facing the challenges of 'digital competence' – a Nordic agenda for curriculum development for the 21st century. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 16(2), 77-87.
7. Fischer, G., Lundin, J., & Lindberg, J. O. (2020). Rethinking and reinventing learning, education and collaboration in the digital age – from creating technologies to transforming cultures. *The International Journal of Information and Learning Technology*, 37(5), 241-252.
8. Fischer, G., Lundin, J., & Lindberg, O. J. (2023). The challenge for the digital age: making learning a part of life. *The international journal of information and learning technology*, 40(1), 1-16.
9. Higgins, K., & Boone, R. (2020) Developing a Passion for Learning: An Interview with Dr. David Rose. *Interv. Sch. Clin.*, 57, 67-70.
10. Hillman, T., Rensfeldt, A. B., & Ivarsson, J. (2020). Brave new platforms: a possible future platform for highly decentralized schooling. *Learning, Media and Technology*, 45(1), 7-16.
11. Kay, D., & Kibble, J. (2016). Learning theories 101: Application to everyday teaching and scholarship. *Adv. Physiol. Educ.*, 40, 17-25.
12. Oseredchuk, O., Drachuk, I., Teslenko, V., Ushnevykh, S., Dushechkin, N., Kubitskiy, S., & Chychuk, A. (2022) New Approaches to Quality Monitoring of Higher Education in the Process of Distance Learning. *IJCSNS International Journal Of Computer Science and Network Security*, 22(7), 35-42. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.7.5>
13. Thomas, D., & Brown, J. S. (2011). *A New Culture of Learning: Cultivating the Imagination for a World of Constant Change*. Create Space, Lexington, NY.
14. Yatsyshyn, M., Yatsyshyn, N., Koliada, E., Kondruk, A., Bondarchuk, O., Suprun, M., Semeniuk, A., & Melnychuk, O. (2022). The use of Blended Learning Interactive Technologies in the Educational Process in the Context of European Integration Processes in Ukraine on the Example of Humanitarian Specialities. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 12/2-XXX, 137-140.
15. Yatsyshyn, N., Koliada, E., Lysetska, N., Rohach, O., Kalynovska, I., Cherniak, O., Gurmak, Y. (2023) Developing effective methods and quality standards in teaching foreign languages to university students specialising in humanities. *AD ALTA : Journal Of Interdisciplinary Research*. 13/01-XXXIII, 17-22.